

Biológia-krónika

A „Szegedi Biológiai Műhely” legújabb eredményeiről ad képet az Acta Biologica legújabb kötete. A kötet tartalmáról most rövid ismertetést közlünk, ám később a közérdeklődésre számot tartó témák kutatóival készült interjúkat is olvashatnak lapunk szombati magazinoldalaiban.

Az Acta Biologica 247 oldal terjedelmű 35. kötete a JATE hat biológiai tanszéke munkatársainak és a velük együttműködő kül- és belföldi kutatóknak a tanulmányait tartalmazza. Többek között 38 szerző 4 tudománytörténeti megemlékezése, 17 önálló tanulmánya, 3 rövid közleménye található a kiadványban.

Bagi István a Kiskunsági Nemzeti Park fokozottan védett területének növényzettérképét közli, természetvédelmi, valamint területkezelési ajánlásokat fogalmaz meg. Gévy Gábor és Kedves Miklós ma élő növények rendkívül ellenálló egyik sejtanyagának (sporopollen) molekuláris anyagegységére vonatkozó háromdimenziós modellt ismertetnek. Pálfi Gábor, Gulyás Sándor és Cseuz László őszibúza-fajtáknál és 25 kultúr-növényénél kimutatták, hogy a prolin (egyik fehérjeépítő aminosav) a szárazság hatására a normális szint százszorosára is megnövekedhet. A Gabonakutató Intézet által kinemesített búzafajták közül ilyen módon a „GK-Szőke” változat bizonyult a legjobb szárazságtűrőnek, amit a terméseredmények is alátámasztottak. Técsi László, Margóczy Katalin, Takács Edit és Maróti Imre a cherokee bab két olyan változatát hasonlította össze, amelyeknél a fotoszintézis kezdeti szakasza eltér. Az úgynevezett „gyors” genotípusnál a széndioxid-megkötés gyorsabb, alacsonyabb az almasav-, a szaharóz- és magasabb a keményítőtartalom.

Az állattani tanulmányok egyikében Gábori Róbert eredeti elgondolással, korszerű módszerrel végzett, és a béka gyomorfalának szerkezetére, működésére vonatkozó új vizsgálatait ismertet. A téma a szákirodalomban nem, vagy alig ismert. Hernádi László és Benedécsy István megállapították, hogy az éticsiga-szajlemben levő érzékszervei osztódásra, növekedésre — regenerációra képesek. Ez a megállapítás azért figyelemreméltó, mert felnőtt állatokban és az emberben a legtöbb idegsejt elvesztette osztódó és regenerációs képességét. Gyórfy György és Szőnyi Gabriella a bugaci mintaterületen 1981–83 között kabócá- és sáskapopulációk mozgását vizsgálta. Kutatásuk a természetvédelmi területeken a fajok újratelepülésének és a területet fenyegető fajok inváziójának kérdését érinti.

A következő hét közlemény egy 1989-es antropológiai tudományos ülés előadásainak anyagát tartalmazza. Az egyik cikk ismertet, hogy a másodlagos nemi jellegek felnőttkori 50 százalékos kifejlődése 16 ezer leány adata alapján 12,4 és 12,6 év között van (Farkas Gyula). Az eredmények az iskolaorvosi és gyermekorvosi gyakorlatban hasznosíthatók. Michael Finnegan és Marcsik Antónia az 5.-11. századból származó 1600 csontvázon megfigyelt úgynevezett nem mérhető 42 jelleg tanulmányozása során kimutatták az egyes temetők képességének hasonlóságát, illetve eltérését. Kósa Ferenc, Virágos Kiss Erzsébet és Rengei Béla az emberi csontok szervetlen anyagtartalmának életkori változásairól számolnak be. Ugyancsak ők (Földes Vilmos) a háborús tömegsírokból származó csontok kémiai összetételéhez szolgáltatnak újabb adatokat. Ezekből az elemzés idejére lehet következtetni, ami az igazságügyi orvostan gyakorlati problémáinak megoldását segíti elő. Pálfi György egy 518 sírból álló, avar kori temető csontvázaiban megfigyelt csontdaganatot ismertet. Pónyi Sándor és Szabó György a fogorvosi gyakorlatban előforduló alsó állkapocsptólásokhoz új utat mutatnak, módszertani szempontból új adatokat.

Ábrahám Magdolna, Polyák Béla, Papp Péter és Szajáni Béla rövid közleményükben a sejtthártya áteresztőképességére vonatkozó biokémiai vizsgálataik tapasztalatait foglalják össze. Kedves Miklós és Kincses Irén arról számolnak be, hogy a ma élő barkás növények virágorát hővel kezelve a kihalt fajok virágorához hasonló formákat kaptak. A megfigyelés alkalmazása a kőzetek vizsgálatánál lehetséges.

A kötetet a biológus-szakterület krónikája zárja, amelyből itt csupán az 5. Növényanatómiai Szimpóziumról szóló megemlékezést emeljük ki.

F. L. GY

„Más a színpad és az élet”

Mérsékelten indiszkrét beszélgetés Pitti Katalinnal

— Ön azon művészek közé tartozik, kiknek magánélete is meglehetősen nyilvánosság mellett zajlott. Jelenleg a negyedik házasságban él. Ez a „zaklatottság” törvényszerűen hozzátartozik egy művész életéhez?

— A zaklatottság nem törvényszerű, sőt, mindig a harmóniára vágytam és vágyok, és igyekszem érte megtenni mindent. Nehéz erről beszélnem. Nem akarok senkit megbántani. Én úgy indultam, hogy édesapám kitagadott, amikor a konziba felvettek, mondván, hogy ezen a pályán nem sok jót vár. lát. Albérletem, dolgoztam, aztán az első, akihez tartoztam, az a gyermekem apja lett. Két gyerek voltunk jóformán.

— Hány éves volt?

— Húszéves voltam, de ez a kapcsolat hamar meg is szűnt, mert annyira kölkök voltunk, ő kereste másfelé a boldogságát, én meg a gyerekkel voltam otthon, de már szüleim segítségét újra élvezve. Ilyen egyszerű volt.

— Őki volt?

— Kovács Péter operaénekes, jelenleg Dortmundban él és dolgozik. Egy elvált nő, gyerekkel, hát az nem egy rózsás állapot, nem kívánom senkinek. Illetve, aki így él, az nagyon jól tudja, hogy a férfiak általában átjáróháznak nézik. Mindig arra vágytam, hogy komplett életem legyen. Édesapám áldott jó lélek volt, de nagyon nehéz természetű, nagyon nehéz sorsú ember. Egy éve meghalt. 65 éves volt. A mai fejemmel jobban értem az ő összes ideges-ségét, állandó félelmét, és retentó szigorát, ahogy minket nevelt a húgommal. Én a lányomat nagy szabadságban neveltem, de nem biztos, hogy jobbat érek el vele.

— Hány éves a lánya?

— Tizenhét éves. Én megtanultam dolgozni, ő még nem. Apám kikövetelte, hogy a lehető legjobban tanuljak. Ha már négyest vittem, akkor balhé volt otthon, netán eldördült egy-egy pofon is. Lehet, hogy ez túlzás volt, de ma megértem édesapámtól ezt. Ő nagyon tragikusán hordta életét. A háborúból, a hadifogságból hazakerülve a nulláról kezdte újra, hiszen mindenüket elveszték. Párnájuk sem volt.

— Ön jobb anyagi feltételeket tud biztosítani a lányának?

— Amit ő kimond a száján, azt én kötelességemnek érzem, és igyekszem teljesíteni. Ő már nem biztos, hogy az én örömmre óhajt lenni. Ő csak a kis magáét nézi. De hát majd csak megfordul ez! Nem biztos, hogy jót teszek vele. Nem tanul meg küszködni, mindenképp kisajtolni magából azt, amire képes. Vissza-

A művész szívét-lelkét tárja a közönség elé. A publikum azonban telhetetlen, mindezt kevesli, időről időre pontos információkat szeretne kapni kedvenceinek magánéletéről. Tudni akarja, a híres színésznek ki a felesége, a népszerű énekesnő mivel tölti szabadidejét, az ismert politikus hogyan érvel a családi költségvetés „dolgában”. Pletyka — mondhatnánk sommásan és rosszízüen. Azt hiszem azonban, másról van szó. Arról, hogy aki akárhogy is közszereplést vállal, vállalja azt is, hogy közérdeklődés tárgya legyen. Tetszik vagy nem: időről időre számot kell adnia a nyilvánosságnak arról, ami másoknál legszemélyesebb magánügy.

Ezt némelyek élvezik, mások irtóznak tőle; vannak, akiknek akad bőven takargatnivalójuk. Talán azok vannak a legkevesebben, kik őszintén, merészen vállalják önmagukat, nyíltan beszélnek jóról, rosszról. Pitti Katalin operaénekesnővel a szabadtéri játékok ideje alatt kértem beszélgetést. „A magánéletéről kérdezném” — kezdtem aggodalmaskodva. „Vágyunk bele, aztán majd meglátjuk, érdemes-e” — felelte. Lássuk!

térve, első válasom után kerültem a Németh Gábor-házasságba. Ő nagyon jó fiú, de egyszerűen nem működött a közös életünk. S ha egyszer valami nem megy, azt nem szabad csinálni. Az bűn mind a két ember ellen. Én akkor voltam pályakezdő, ő már a pályán volt, s nehezen oldódott meg az a feszültség, hogy nekem nagyobb sikereim voltak. Ő olyan feladatokat kapott, amiket nem tudott elég jól megoldani, nyilván nem nekivalók voltak. Aztán átment a Népszínházhoz, s amikor legutóbb találkoztunk, azt mondta, sajnálja, hogy nem hamarabb tette meg ezt a lépést, mert ott jól érzi magát.

— Egy művészházasságban szinte megoldhatatlan probléma, hogy az egyik félnek mindig nagyobb sikere van.

— Nekem egy kedves ismerősöm azt mondta, hogy a művészházasságok akkor lehetnek esetleg sikeresek, ha olyankor találkozik két ember, amikor már mind a kettő megalapozta magát, mind a kettő már valaki a szakmában. És akkor is nehéz, mert ez a pálya állandó küszködés, szenvedés, hol fönt, hol lent.

— És hát a művészberek — s az énekesek különösen — hiúak. Feltételek a másik sikerére.

— Ostobaság. Ezzel a mai fejemmel én ezen már túl vagyok! Ma én az életemet tartom fontosnak, nem a pályát! Ez egy retentó mocskos szakma. Az ember próbálja őrizni magában azt a hitet, ahogy indult erre a pályára. De ezt naponta megtörik, megalázzák. És csak úgy, mint az életben, a pályámon is ezt tőröm legkevésbé.

— És aztán jött a Sybill?

— Aztán az jött, hogy én Begányi Ferenccel lettem reménytelenül szerelmes, 12 évvel ezelőtt (aki ma a férjem), de ő rám se hederített, megösmült, én ott voltam egyedül, és akkor jött a Sybill. A Győző (Leblanc Győző tenorista — M. T.) nagyon kedves volt hozzám, és szeretettel halmozott el, ami nagyon jólesett; szintén egy nagyon-nagyon

jó fiú és egyedülálló volt. Nagyon szépen éltünk, ahogy tudtunk. Anyósommal laktunk együtt, aminek előnyei is, hátrányai is voltak. De ha két ember arra szánja el magát, hogy együtt élnek, akkor jobb, hogy ha ketten küszködik meg a magukét, és nincs ott egy harmadik. Sose volt az az én otthonom, soha! Mindig az ő házuk, az ő birodalmuk volt, ahol én a lányommal jövevény voltam. Minket akkor nagyon fölkaptak, az újságírók főleg, mert mi voltunk az „álompár”, mert ez volt a sikk akkor, ez kellett. Mi meg ebbe a csőbe jól belemertünk! Győző, azt hiszem, úgy is látta, hogy 70 éves korunkig, vagy amíg élünk, addig ebből lehet élni.

— Önök az új Vámosi-Zárai...

— Ne azért szeressenek és becsüljenek, mert milyen helyesek vagyunk, hanem azért, amit csinálunk! Az embernek sokszor épp elég önmagát vállalni, az aznap állapotában kimenni a színpadra. Ha én övele voltam egy színpadon, mindig annyira arra figyeltem, hogy ő mit csinál, és ha vele bármi gond volt, az átragadt rám, s egyszerűen lebénított. Ha egy közös előadásunk volt, én már egy frászból voltam. Eljutottam odáig, hogy jobban éreztem magam, felszabadultabb voltam, ha nélküle léptem föl. Ami megint retentó feszültséget okozott — otthon; a kedves mamával súlyosbítva. Ezt hosszasan nem akarom ecsegetni, elég nagy szenvedés volt az mindannyiunknak. Közben az anyósom „kezébe vette” a gyermekem nevelését, mondván: „Ti csak menjtek, lépjetek föl együtt!” Ha én a gyermekemet elkaptam valamiért, én voltam a rossz anya, ha meg szerettem, akkor meg „majomszeretettel” szerettem. Barbarát elneveztem. Úgyhogy aztán hosszasan vívódás után, abszolút a zéróról újakezdve, kiléptem ebből a jólétből, ahol kertes villa, kertben medence meg minden megvolt. A gyermekem nem értette, hogy a számára paradicsomi környezetből elhozom (Ő mondta kiskorában, hogy paradicsom...) egy másfél szobás panelbe, ahol a bútorból a villágig mindent részletre és édesapám segítségével vettem. Például a pianinómat ő vette nekem

— Most már érti Barbara?

— Azt hiszem, már igen. De az első két évben tudat alatt is büntetett.

— Nem zavarta az „álomkettős” magukra erőltetett szerepkénysze?

— Hát ezzel fenyegettek, ezzel zsaroltak évekig! Ezt a szerepet én nem akartam, egy idő után terhessé vált. A közönségben csak az maradt meg, hogy „De helyesek!” Addig, hogy mit csinálnak, el sem jutott a közönség.

— A mostani férje basszista. Vele nincs ilyen vesztély, hogy túl sokat lépnek föl együtt...

— Nem is szeretnék! Nagyon ritkán énekelünk együtt, inkább nem. Feri az operett világában nem otthonos, nem is igazán az ő hangjához és testalkatához való, és én magam is egyre kevesebb operettet válllok. Hiszen olyan sokat dolgozom az Operaházban.

— Meglehetősen változatos élete volt, ahogy elmondta. Egy ilyen sors egy művésznél a színpadi alakításait megkönnyíti vagy nehezíti?

— Ezért is gyűlölöm a szakmát tulajdonképpen; mert az embernek a vérrel megszenvedett dolgok igenis kamatoznak a színpadon. A köpeny Georgette-jében éppen attól vagy jó, hogy ezt az életemben végigszenvedted. És akkor ehhez nekem gratulálnak! Hát ne gratuláljanak, ne! Ez a pálya megessi az életemet, megessi. Nekem, ha mosogatók is, az jár a fejemben, hogy mit fogok énekelni este. Éjjel-nappal. Állandó készenléti állapotban vagy, és az agytekevényeid nem állnak le este sem, amikor már lefekszel aludni, esetleg hajnalig nem is alszol.

— Ezt a fajta civil nyugalmat ezen a pályán nehéz megvalósítani.

— Még azzal se hitegethetem magam, hogy ez hivatás. Ez egy hiú, szemét szakma. Az emberek úgy jönnek be sokszor a nézőtérre, hogy fogalmuk sincs, hogy hol vannak. A

Nagy László felvételei

végére talán rájönnek, mert arra már úgy fölrázzuk őket, hogy... Egy pappal beszélgettem egyszer. Ő azt mondta: „Mikor maga kimegy a színpadra, és valaki hallgatja, akkor azokat az izmait mozgatja, amik felfelé viszik az embert.” Ebben nagyon igaza van. De ettől azért nem szabad sokat várni!

— Ez jó is lenne a végére...

— Na várjon, a mostani házasságomról még egy szót sem mondtam! Amikor Feri három évvel ezelőtt beköszöntött az életembe, akkor ez egy villámcsapásszerű találkozás volt. Mint kiderült, ő ugyanolyan szerelmes volt belém, csak félt a korkülönbségtől. Ő figyelt engem, figyelt.

— Hány év van Önök között?

— 13-14 év. Szerintem ez nagyon normális férfi — nő között. Ő az az életben, aki azt csinál, amit akar, akkor is szeretem. Mint ahogy a gyerekét is mindig szereti az ember. Szereti, és igyekszik neki jót tenni. Azért meg mindenkinek nagyon meg kell szenvedni, hogy eljuthasson oda, hogy vállalja magát, önmaga és a világ előtt is. És úgy, hogy a kettő között ne legyen különbség.

Márok Tamás